

# DANSK SKOVFORENINGS TIDSSKRIFT

TILLIGE ORGAN FOR  
DANSKE FORSTKANDIDATERS FORENING

## INDHOLD

	Side
Afhandlinger, artikler m.m.:	
MADSEN, SØREN FL.: Sortimentforhold for bøg 1965/66 . . . .	315
HELLES, FINN: Samfundets småskovspolitik . . . . .	339
Litteratur:	
Produksjon av Skogplanter . . . . .	349

**Dansk Skovforenings  
Tidsskrift**

udkommer årlig med ca. 30 ark og udsendes i 12 hæfter ca. den 25. i hver måned.

Forfatterhonoraret er 416 kr. pr. ark. Af artikler over 8 sider leveres gratis 50 særtryk, når der samtidig med indleveringen af manuskriptet fremsættes ønske derom. Eftertryk af tidsskriftets artikler uden redaktionens samtykke er ikke tilladt.

**REDAKTIONSUDVALG:**

Kammerherre, hofjægermester *S. Timm*, Jyderup (formand).  
Professor, dr. *H. A. Henriksen*, Skovbrugsafdelingen, Rolighedsvej 23, København V.

Professor, *Niels K. Hermansen*, Skovbrugsafdelingen, Rolighedsvej 23, København V.

Kontorchef *N. P. Tulstrup*, Vester Voldgade 86<sup>o</sup>, København V.

**REDAKTØR:** (ansvarsh.)

*P. Hauberg.*

**DANSK SKOVFORENINGS SEKRETARIAT  
OG TIDSSKRIFTETS REDAKTION:**

Vester Voldgade 86<sup>o</sup> Kbh. V., (01) 122166\*, Postgiro 1964.  
Tryk: Nielsen og Lydiche (M. Simmelkiær), København V.

# MORTALIN

HASLEV . Tlf. 10 66 (03 695)

ODENSE . Tlf. 12 8013 (09)

Felsted	Brørup	Snebjerg	Hammerum
8 54 63	8 13 95	16 10 42	11 65 51
Hadsten	Helstrup	Hjørring	Nykøbing M
213	112	20 61	2 02 15

Øster Kippinge  
185

NYT!

Crimidin-majs  
mod  
mosegrise

## PALUDANS PLANTESKOLE <sup>A/s</sup>

KLARSKOV

*Skovplanter Hæk- og Hegnsplanter*

*Prikleplanter*

Alle godkendte Planter er underkastet Herkomstkontrollen

*Forlang Prislister*

*Telf. Klarskov 9*

**CLOC**



## SORTIMENTSFORHOLD FOR BØG 1965/66

Vid. ass., forstkandidat SØREN FL. MADSEN

### Indledning

I efteråret 1967 – før stormfaldet – indledtes ved skovbrugsafdelingen arbejdet med at fremskaffe sortimentsforhold for bøg og gran. Det besluttedes at lade hugsten i et enkelt år danne grundlag for sortimentsforholdene, og til dette formål valgtes året 1965/66 af følgende grunde. For det første måtte der tilvejebringes et så aktuelt materiale som muligt – dog under hensyntagen til dette materiales anvendelighed også på senere år. De år, som herved først og fremmest kunne komme på tale, var 1965/66 og 1966/67. For det andet skønnedes sortimentsforhold for gran 1965/66 at være mere »normale« end fra 1966/67, hvor det ekstraordinært store stormfald ville være et forstyrrende element. Og sidst – men ikke mindst – var der i Dansk Skovforenings økonomisk-statistiske afdeling – i samarbejde med Skovbrugets Arbejdsgiverforeninger – tilvejebragt et foreløbigt materiale i forbindelse med undersøgelsen: »Skovning. Præstationer og for-tjenester 1965/66. Bøg og Gran«, der kunne bruges som grundlag for en videregående sortimentsforholdsundersøgelse. Dette materiale blev efter henvendelse til skovrider TOLSTRUP velvilligt stillet til rådighed for undersøgelsen.

Som grundlag for det videre arbejde indhentedes herefter oplysninger fra et antal private skovdistrikter. I forbindelse med indsamling af oplysninger fra de medvirkende distrikter blev der fra flere af disse udtalt ønske om at se det færdigbearbejdede materiale offentliggjort. Dette sker hermed for bøgematerialets vedkommende, mens granmaterialet – som har vist sig at rumme meget store, lokalt betin-

gede afvigelser – forbeholdes skovbrugsafdelingens interne brug.

Undersøgelsen fremstår altså som et resultat af et samarbejde mellem flere instanser. Dette indebærer såvel fordele som ulemper. Metoden er fordelagtig derved, at den på grund af en ofte uforbeholden indsats på de medvirkende distrikter har muliggjort en hurtig indsamling af store mængder oplysninger fra et geografisk vidtstrakt område, mens ulemperne dels består i de almindelige kommunikationsvanskeligheder, dels i at de byrder, som en del af de medvirkende har været i stand til at påtage sig på grund af stormfaldet, naturligt har været begrænsede. Ved siden heraf bør det nævnes, at undersøgelsens historiske natur har vanskeliggjort – og undertiden umuliggjort – fremskaffelsen af eksakte data. Dette gælder i særlig grad fastsættelsen af de til hugsterne hørende diametre, hvorfor tilnærmede metoder har måttet tages i anvendelse.

#### Indsamling af basismateriale

Indsamlingen af de første oplysninger til brug for Skovbrugets arbejds giverforeninger begyndte juni 1966 med udsendelse af spørgeskemaer til et antal private skovdistrikter på over 1000 ha, hvor hvert distrikt blev anmodet om at give oplysninger om 3 eller 5 bevoksninger af bøg (og indblandet løvtræ) fordelt til diametergrupper. Der blev pr. bevoksning bedt om bl.a. følgende oplysninger:

antal skovede enheder specificeret som i arbejds-  
overenskomsten  
fastmassetal  
foryngelseshugst, tyndingshugst  
alder og bevoksningsdiameter fra sidst udarbej-  
dede plan eller måling  
nedre aflægningsgrænse  
bonitet.

P. BORK INDUSTRI A/S

OREHOVED



# A/S KOLDS SAVVÆRK

KERTEMINDE

Tlf. (09) 32 15 15

Siden 1888 køber til kævler i bøg, ask og eg



DET FYENSKE TRÆLASTKOMPAGNI A/S

ODENSE TELEFON (09) 122222

## AFFALDSKURVE for Skove og Lysthaver

Udført i Samraad med Turistforeningen

Patent anmeldt



TELF. ÆGIR 103

EMIL DEDERDING

Glasvej 10  
København NV.

Forlang prospekt

## SKOVPLANTER — alle Arter —

— alle Arter —

## HAVEPLANTER

— \* Vi sender Dem gerne Prislister og Tilbud

## HULKÆRHHUS PLANTESKOLE

TELEFON: ANS 25 OG 38

RØDKÆRSBRO STATION

Alle kulturer er underkastet danske Planteskoleers Sundhedskontrol og Herkomstkontrollen.

13. oktober 1967 udsendte Skovbrugsafdelingen til de samme distrikter en anmodning om at specificere sortimentsgruppen kævler til kvalitets- og dimensionsklasser for bøg samt summamængder kævler af andre træarter. Senere er der i betydeligt omfang indhentet oplysninger om fordelingen af snitgavn- og brændegruppen til bøg og andre træarter.

Sidst men ikke mindst er der endvidere indhentet oplysninger om de enkelte bevoksningers struktur, for herigenem at sikre et så homogent og veldefineret basismateriale som vel muligt, ligesom de oprindelige oplysninger i en vis udstrækning er kontrollerede.

## Bevoksningerne

### *Bonitet.*

Den del af bevoksningerne, som indgår i undersøgelsen, og som højst er 120 år, og hvortil distrikterne har knyttet en bonitetsansættelse, er i tabel 1 fordelt til bonitetsklasser. De angivne boniteter er givetvis ikke alle bestemt med 1 decimal nøjagtighed, men det er i hvert fald berettiget at konstatere, at bonitetsspredningen er lille og at middelboniteten er ca. 1,7.

Tabel 1. Bevoksningerne fordelt til bonitetsklasser.

Bonitet	0,8- -0,7	1,3- 1,2	1,8- 1,7	2,3- 2,2	2,8- 2,7	3,2- 3,2	3,7- 3,7
Antal bevoksninger.....	1	9	17	19	3		1

Det kan næppe undre, at det inden for de her givne bonitetsgrænser ikke har været muligt at finde en korrelation mellem bonitet og sortimentsforhold.

Et enkelt distrikt, hvor de undersøgte bevoksninger havde en gennemsnitsbonitet lavere end 4, er udeladt af undersøgelsen. Sortimentsforholdene fra distriktet afveg klart fra det øvrige materiale, men i hvor høj grad boniteten er årsag til dette forhold, er uvist.

*Etagering.*

Den altovervejende del af hugsterne er foretaget i enlagede bevoksninger. Hvor bevoksningerne har haft en etableret underetage, og hugsten i denne har kunnet isoleres fra hugsten i overetagen, er dette sket, og kun overetagens tal indgår i undersøgelsen. Hvor adskillelse ikke har været mulig, er bevoksningen udeladt af undersøgelsen. Hvor der har været tilfældig, spredt undervækst, er bevoksningen medtaget, selv om en udskillelse af underetagen ikke har været mulig, men det er kun sket, hvor man fra distriktets side har kunnet give sikre oplysninger om, at mængden af effekter fra underetagen har været af betydningsløs størrelsesorden for alle sortimenter.

*Alder.*

Alle hugstopgørelser, som vides at hidrøre fra uensaldrende bevoksninger, er udeladt af undersøgelsen.

Imidlertid er alderen, særlig i ældre bevoksninger, kun bestemt som en gennemsnitsalder, og i sådanne tilfælde tilfredsstilles ønsket om ensaldrende bevoksninger kun derved, at man fra distrikternes side har fundet det rimeligt at tildele den enkelte bevoksning en og kun en bevoksningsalder samt indirekte en og kun en bevoksningsdiameter.

*Indblanding.*

De fleste bevoksninger, som indgår i undersøgelsen, har været rene bølgebevoksninger uden indblanding af fremmede træarter.

Bevoksninger med væsentlig indblanding, skønsvist mere end ca. 10 %, er udeladt af undersøgelsen.

Hvor indblandingen har været mindre væsentlig er bevoksningerne kun medtaget under en af to forudsætninger: For det første at indblanding i hugsten totalt har kunnet fraskilles. Sortimentsforholdet er derefter beregnet på basis af den rene bøgehugst. For det andet, at kævlerne fra indblandingstræerne har kunnet udskilles, og hvor samtidig



de dertil svarende rm.-bkr.-sortimenter skønsvis har udgjort mindre end ca. 1 % af den samlede bøgehugst, og sortimentsforholdet er derefter beregnet alene på grundlag af den praktisk taget rene bøgehugst.

#### *Bevoksningsdiameter.*

Til hver bevoksning er der knyttet en bevoksningsdiameter. Denne indgår som sådan ikke i undersøgelsens endelige resultat, men er i de fleste tilfælde en vigtig mellemregningsstørrelse til bestemmelse af diameteren i hugsten. Der er udfoldet betydelige bestræbelser for at bortluge skønsvis diameteransættelser, hvilket såvidt vides er lykkedes praktisk taget overalt.

Bevoksningsdiameteren kan være opgjort på en af følgende måder. I de fleste – særlig i ældre – bevoksninger er der målt en bevoksningsdiameter i forbindelse med periodeplanen, og denne måling er ført frem til 1965/66 ved hjælp af tilvækstoversigter. I de fleste øvrige tilfælde er bevoksningsdiameteren for 1965/66 ansat ud fra generelle distriktsdiameterkurver. Og endelig er i få tilfælde bevoksningsdiameteren målt ved hjælp af stikprøvevis klupning i bevoksningen.

#### Hugsterne

##### *Fastmassetal.*

Hvor der fra distrikternes side er anført fastmassetal, er disse anvendt på de pågældende distrikters hugst. Dog er der for de få distrikter, som ikke har anført fastmassetal 1,10 for kævler, også for disses vedkommende anvendt fastmassetallet 1,10.

Til opgørelse af hugsten på distrikter, som ikke selv har anført fastmassetal, er der anvendt standardtal, nemlig for de vigtigste sortimenter:

snitgavn, rm:	0,80
gulvtræ, rm:	0,75

kemitræ, bkr:	1,00
knuder og vrag, rm:	0,70
knippel, rm:	0,55

#### *Nedre aflægningsgrænse.*

Distrikterne har anført nedre aflægningsgrænser, som varierer fra 5 cm til 12 cm. En så stor variation vil naturligvis have stor indflydelse på den aflagte mængde af de sortimenter som dimensionsmæssigt når den nedre aflægningsgrænse – først og fremmest kemitræ og knippel. Virkningen heraf på sortimentsforholdet vil være kraftigst for de nævnte sortimenters vedkommende, men heller ikke de øvrige sortimenter vil være upåvirkede. Det endelige resultat vil således herigennem være behæftet med stor spredning, og der vil råde usikkerhed med hensyn til den aflægningsgrænse sortimentsforholdet repræsenterer.

For at råde bod på dette forhold er hver enkelt hugst, hvor nedre aflægningsgrænse ikke er anført som 7 cm, korrigeret, således at den samlede hugstmængde svarer til denne grænse. Forøgelsen eller formindskelsen af den samlede hugstmængde er derefter ved et skøn fordelt til de sortimenter, som dimensionsmæssigt når nedre aflægningsgrænse. Korrektionen af den samlede hugst er sket ved hjælp af forsøgsvæsenets prøvefladetal (H. A. HENRIKSEN, 1951, tabel XIII), og fører ikke til noget absolut nøjagtigt resultat, men der er givetvis i hvert enkelt tilfælde gennem korrektionen opnået en betydelig tilnærmelse hertil.

Undersøgelsen er herefter videreført på basis af de korrigerede tal. Det bør endvidere nævnes, at de omtalte 7 cm skønsvist stemmer overens med middeltallet for hugsternes aflægningsgrænser.

#### *Hugstens størrelse.*

Den samlede hugst, som herefter danner basis for de i det følgende beregnede sortimentsforhold, er opgjort til 16.996 m<sup>3</sup>, fordelt på ialt 74 enkelthugster.

# DANSKE SKOVDISTRIKTER SÆLGER PYNTEGRØNT TIL DANSK TRÆ-EKSPORT



**-firmaet der arbejder for PLANLAGT salg!**

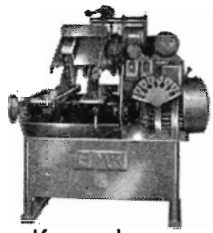
Vi er aftagere af alle gængse sorter pyntegrønt. Sæt Dem venligst i forbindelse med os i god tid før sæsonen, så sikrer De også **Deres** varer god og garanteret afsætning!

**Juletræer i Normanniana og Ædelgran købes i større mængder...**

**Dansk Træ - Eksport a/s**



Bov pr. Padborg - Telf. (046) \*7 30 77



Kantværk

Slibeautomater

Opklodsav

Kantværker

Kløvsav

Hydraulisk splitsav

Spånsugeanlæg

Flishugger

Fremtræk

Pendulafkorter

Rundsavaksler

Masseartikler

Dobbeltafkortersave

Transportruller

Transportanlæg

Rulleborde



Barkskræller



# SAVVÆRKS MASKINER

## BÜLOW MØLLER Maskinfabrik, Roskilde

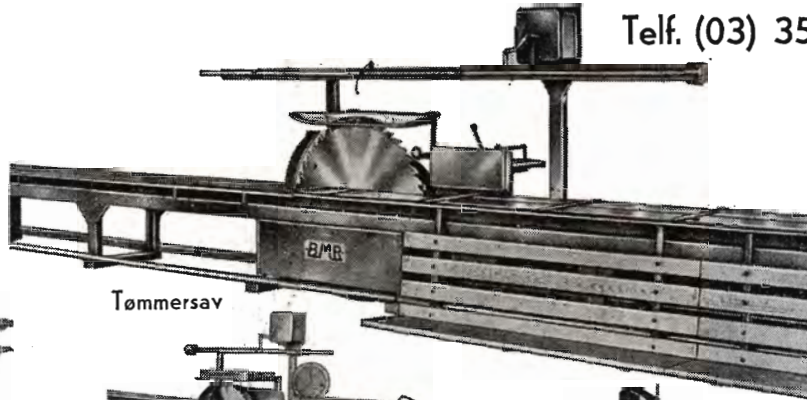
Telf. (03) 351898

Barkskræller

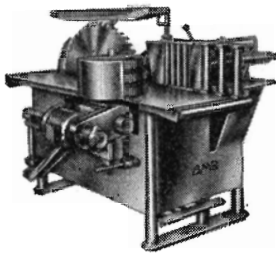
Lan m. skala

Kraner

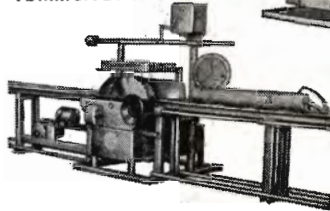
Taljer



Tømmersav



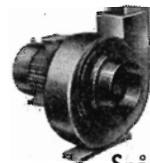
Valsekløvsav



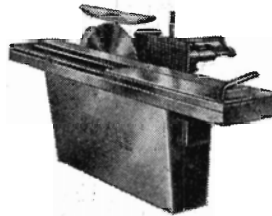
2-kinget tømmersav



Afkortersav



Spånsuger



Split-opklodsav m. rullebord

En oversigt over enkelthugsternes størrelse er givet i tabel 2.

Tabel 2. Antal enkelthugster fordelt efter hugsternes størrelse

	50-	100-	150-	200-	250-	300-	
Hugsternes størr., m <sup>3</sup>	-49 99	149	199	249	299	349	350-
Ant. enkelthugst., stk.	5 12	11	13	10	7	2	14

De mindste hugster hører generelt sammen med de mindste hugstdiametre og har det færreste antal sortimenter.

### *Hugstdiameter.*

Kun i 3 tyndingshugster er hugstdiameteren målt på de udviste træer i hugståret.

De øvrige hugster omfatter for ca. halvdelen vedkommende renafdrifter, overstanderhugster og lysstillinger, hvor hugstdiameteren er sat lig bevoksningsdiameteren i hugståret.

I de resterende hugster, som alle er tyndingshugster, er hugstdiameteren bestemt indirekte gennem bevoksningsdiameteren i hugståret, idet principielt to forskellige fremgangsmåder er taget i anvendelse. For det første har et betydeligt antal distrikter gennem prøveflademålinger og lignende for de senere år og i bevoksninger karakteristiske for distriktet kunnet give oplysninger om forholdet mellem hugst- og bevoksningsdiameter. Oplysningerne har ofte været så talrige, at det uden vanskelighed har været muligt at opstille hugstdiameteren som en funktion af bevoksningsdiameteren, og denne funktion er herefter anvendt til en distriktsvis bestemmelse af hugstdiameteren i de i undersøgelsen indgående hugster. I den anden og mindste del af tyndingshugsterne er hugstdiameteren ansat som 90 % af bevoksningsdiameteren i hugståret. Denne forholdsvise ansættelse stemmer overens med bonitetsoversigternes diameterforhold og fører næppe til ensidigt væsentlig forkerte hugstdiametre, dels fordi bonitetsoversigternes hugststyrke vel stadig svarer nogenlunde til gennemsnittet for danske

distrikter, dels fordi tyndingshugsterne i alt væsentlig er sket i unge bevoksninger, hvor den absolutte fejl på hugstdiameteren vanskeligt kan være stor.

### Sortimentsforhold

#### *Enkelthugsternes sortimentsforhold.*

Det er i tidligere afsnit beskrevet, hvorledes bevoksningerne, som indgår i den videre undersøgelse, er udvalgt, og hvorledes hugsten i disse bevoksninger er behandlet.

For hver af de bevoksningsvise hugster er der herefter beregnet et sortimentsforhold med en vidtgående specifikation til sortimenter. En nøjere beskrivelse af disse sortimenter fremgår af næste afsnit.

Der er hermed dannet ialt 74 enkeltsortimentsforhold, som med hensyn til oprindelse og antal fordeler sig som vist i tabel 3.

Tabel 3. Antal enkeltsortimentsforhold fordelt til oprindelsessted.

Oprindelsessted (distrikt)	Antal sortimentsforhold
Bidstrup . . . . .	3
Bregentved . . . . .	4
Dønnerup . . . . .	4
Frijsenborg . . . . .	6
Gisselfeld . . . . .	7
Holmegård . . . . .	1
Holsteinsborg . . . . .	3
Hvidkilde . . . . .	6
Knuthenborg . . . . .	12
Kongsdal . . . . .	1
Oreby og Berritzgård . . . . .	3
Petersgård . . . . .	5
Rathlousdal . . . . .	2
Ravnholt . . . . .	4
Skjoldenæsholm . . . . .	4
Svenstrup . . . . .	2
Tranekær . . . . .	4
Vemmetofte . . . . .	2
Wedellsborg . . . . .	1

Geografisk fordeler materialet sig som vist i tabel 4.

Tabel 4. Antal enkeltsortimentsforhold fordelt til landsdele.

Landsdel	Antal sortimentsforhold
Sjælland.....	36
Lolland-Falster.....	15
Fyn-Langeland.....	15
Jylland.....	8

Materialet er med andre ord fordelt over en meget betydelig del af de bedre danske bøgelokaliteter (jfr. afsnittet *Bonitet*). Da hugsterne endvidere med henblik på sortimentsforholdsberegning er ganske tilfældigt udtaget, må det forventes, at materialet rummer praktisk taget alle forekommende kvaliteter og aflægningsmetoder på store private skovdistrikter med gode bølgeboniteter.

Enkeltsortimentsforholdene danner herefter grundlaget for den videre undersøgelse, idet de overalt er anført med den tilhørende hugstdiameter som indgangsparameter.

#### *Sortimentsgrupper.*

I mange henseender vil det være fordelagtigt at samle de almindeligt forekommende handelssortimenter i passende grupper. Dels vil man ofte i praksis have brug for en sådan gruppevis inddeling, dels får man lettere overblik over materialet, og endelig får man elimineret en del af spredningen i materialet. Af disse grunde arbejdes der foreløbigt med følgende gruppevise sortimentsinddeling. Angående sortimentsdefinitionerne kan der først og fremmest henvises til *Vejledende Priser for Løvtræ 1965/66* (oktober 1965).

Gruppe nr.	Sortimentsgruppe
1	A, B, C-kævler 50- cm
2	A, B, C-kævler 40-49 cm
3	A, B, C-kævler 30-39 cm
4	D, svelle, træsko-kævler
5	Stavkævler, junckerkævler, snitgavn, gulvtræ, kassetræ
6	Vragkævler, klov, knuder, vrag
7	Kemitræ, flæk, fagot, knippel

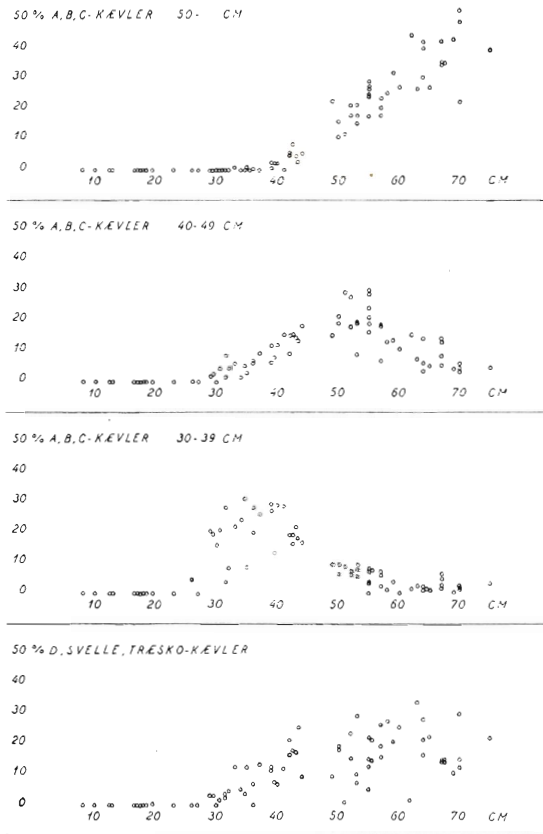


Fig. 1a. Enkeltsortimentsforholdene gruppevis lagt op efter hugstdiameter.

I gruppe 5 omfatter sortimentet snitgavn praktisk taget kun stavtræ. Endvidere er der i denne gruppe medregnet sortimenterne tændstikkævler og bundgarnspæle, som kun meget sjældent og i meget små mængder optræder i materialet.

Efter beregning af enkeltsortimentsforholdenes grupper er disse i figur 1a og 1b lagt op efter hugstdiameter.

De herved fremkomne punktsværme giver umiddelbart indtryk af den spredning, der findes i enkelthugsternes





Automatisk opskæring



af 2,6 meter kævler



til gulvtræ

**A S JUNCKERS SAVVÆRK**

## **John Rolskov's Planteskole**

Sdr. Vissing pr. Brædstrup  
Telf. (05) 75 40 53

*Vi anbefaler os med alle Arter  
Skovplanter i gode Provenienser*

Skovplantekulturerne staar under  
Herkomstkontrollen med Skovfrø  
og -planter.

## **Hellestrup Planteskole**

*(Ejer: Gosch Tændstikfabriker A/S)*

**SORØ - TLF. (03 608) FULBY 133**



*Specialplanteskole for Hybridasp  
Salg af planter Køb af asp i kævler &  
snitgavn*

## **I/S Grindsted Imprægneringsanstalt**

er køber af nåletræ til master i alle størrelser  
fra 6,7 m 14 cm top til 12,2 m 21 cm i top.  
Kontant afregning

*Grindsted tlf. 171*

## **Eg, Lærk og Douglas**

købes til specialbrug

### **KARSHOLTE SAVVÆRK**

v/V. Barner Jespersen . Dianalund

tlf. Dianalund 77

### **FARSTRUP SAVVÆRK & STOLEFABRIK A/S**

Grundl. 1910

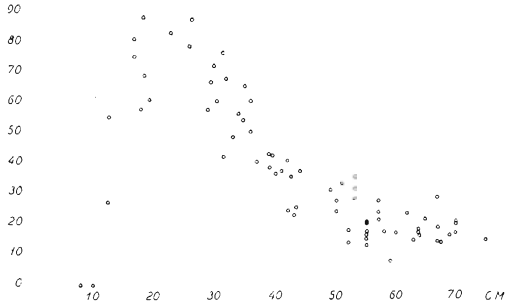
FARSTRUP ST

Telefon Veflinge 28-48-128

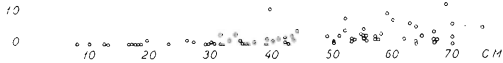
*Er køber til kævler i eg og bøg*

Reserveret

100 % STAVKÆVLER, JUNCKERKÆVLER, SNITGAVN, GULVTRÆ, KASSETRÆ



20 % VRAGKÆVLER, KLOV, KNUDER, VRAG



100 % KÆMPTRÆ, FLÆK, FAGOT, KNIPPEL

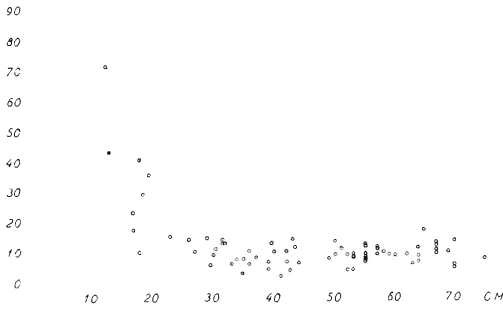


Fig. 1b. (Som 1a).

sortimentsforhold. Det må ganske vist erindres, at en del af spredningen for en given hugstdiameter hidrører fra usikkerhed på diameterbestemmelsen, men formodentlig kun hvor punktsværmenes hældning er meget stejl vil dette forhold have væsentlig betydning for spredningens størrelse.

Det er meget væsentligt at få klarlagt, i hvor høj grad den viste spredning kan genfindes for mindre dele af materialet, samt i hvor høj grad materialets gennemsnit stemmer overens med gennemsnittet af mindre dele af materia-

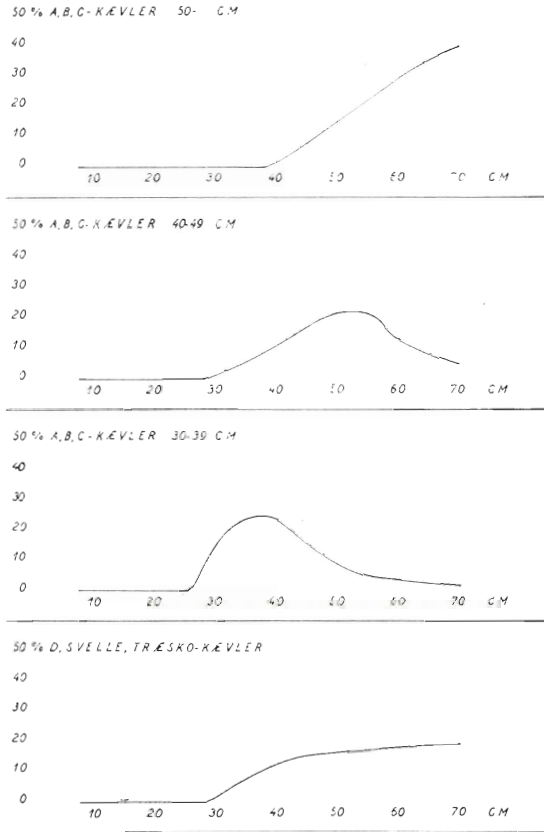


Fig. 2a. Gennemsnitlige gruppevisse sortimentsforhold.

let. Dette er for spinkelt til, at der med rimelighed kan foretages en distriktvis afprøvning, og problemet vil derfor i det følgende blive angrebet på andre måder.

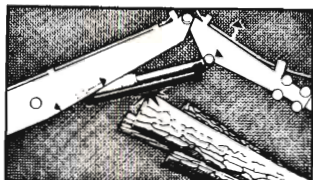
#### *Gennemsnitlige gruppevisse sortimentsforhold.*

Det fremgår umiddelbart af figur 1a og 1b, at der trods en undertiden ikke ubetydelig spredning – er en tydelig diameterafhængig udviklingstendens i punktsværmene. Dette er udnyttet i figur 2a og 2b og den dermed overensstemmende tabel 5, hvor punkterne er udjævnet som vist.

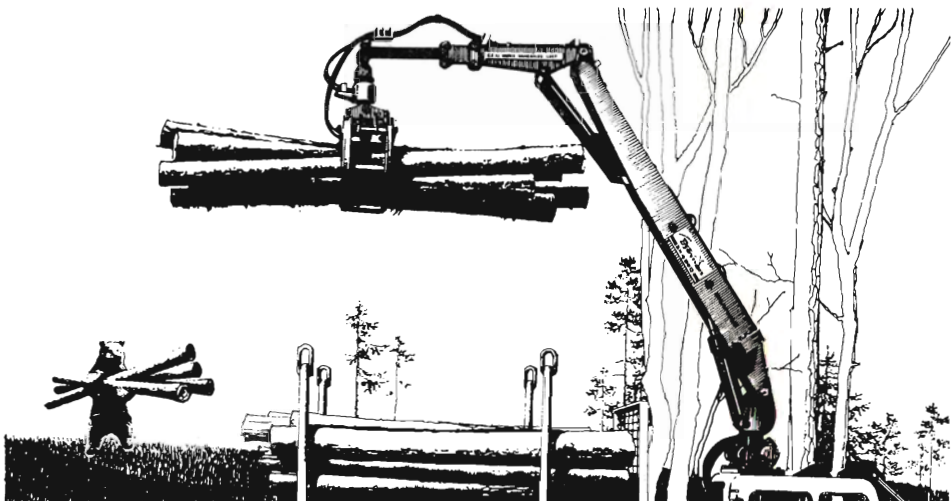
# Björnen SKOVKRAN

## ER HELT PÅ TOPPEN

også når det drejer sig om monteringen



Patenteret cylinderbeskyttelse, der hindrer skader fra udvendig påvirkning som slag og stød etc.



Vort kranprogram er nu yderligere udbygget med Cranab's "Vindel-Björnen". Disse kraner fremstilles i flere modeller med max. kapacitet fra 2-4 tm. "Vindel-Björnen" er et produkt af mange års erfaringer og specielt fremstillet for kombination med hjælpeværktøj til skov- og jordbrug. Monteringen er væsentligt forenklet, idet kranen placeres på traktorens styrtøjle.

Med præcisionshydraulik, suveræn kvalitet og på de større kraner dobbelte vridcylindre kan øget arbejds hastighed tillades.

Tal bedre rentabilitet med vore forhandlere

AALBORG: Telefon (08) 37 14 66 - 37 12 78

AARHUS: Telefon (06) 22 14 57

PAARUP: Telefon (06 86 6111) 222

ESBJERG: Telefon (051) 2 52 40

ODENSE: Telefon (09) 12 10 69

VORDINGBORG: Telefon (03 775) 22 48

LANDSDÆKKENDE SALG OG SERVICE

# HIAB FORSS

service a/s

ELLEKÆR 5 HERLEV. TLF. 94 97 74



## Sikkerhedshjelme

af glasfiberarmeret polyester,  
godkendt af myndighederne —  
også til skovbrug —

Hjelmene har let aftagelig inder-  
puld, — for rengøring og  
udskiftning.

Svederemmen er indstillelig til alle  
hovedstørrelser.

Uldhuer til brug under hjelmen  
fremstilles.

**HANS A. LARSEN**

Rødovrevej 11, 2610 Rødovre, København . Tlf. (01) 7033 80

**DANSK STÅLGÆRDE** bedste hegn til  
mark og skov



**AKTIESELSKABET NORDISKE KABEL- & TRAADFABRIKER**

## *Vildtskind og Farmskind*

af alle Slags modtages til Udbud ved vore

maanedlige Auktioner

1. auktion ca. 12. december. 2. auktion ca. 10. januar.

Der forventes god efterspørgsel efter røde ræve.

**DANSKE PROVINSSLAGTERMESTRES HUDEAUKTIONSSALG**

ved Søren Jensen og Holger Meyer

København V, Saxogade 63-69, Telefon (01) 31 15 86

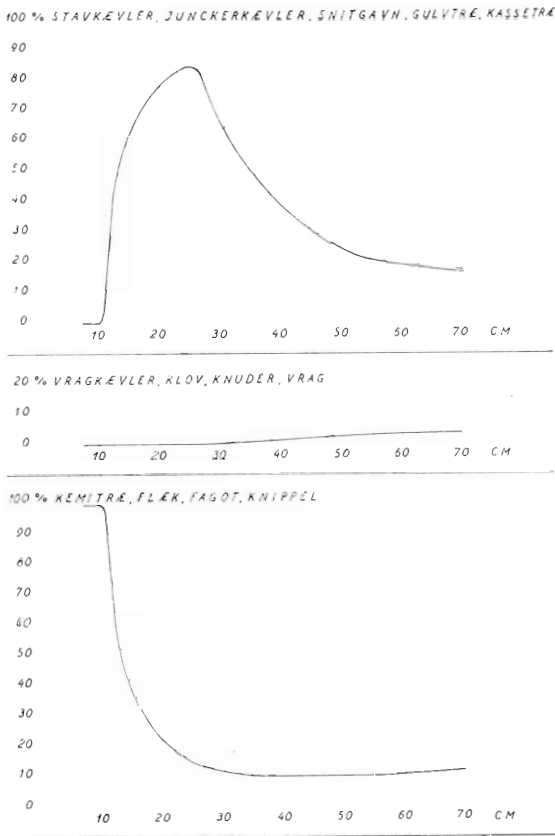


Fig. 2b. (Som 2a).

Udjævningen er foretaget derved, at der primært er frembragt de kurver, som har de mindste lodrette summaafstande til punkterne, og som sekundært har en naturlig gang. Metoden som sådan beror naturligvis i sidste instans på et personligt skøn, men skønnet har i dette specielle tilfælde kun haft ringe spillerum, idet der er lagt afgørende vægt på den primære forudsætning.

Der kan også rejses principielle indvendinger mod udjævningsmetoden, men set fra en praktisk synsvinkel er den i dette tilfælde fuldt anvendelig.

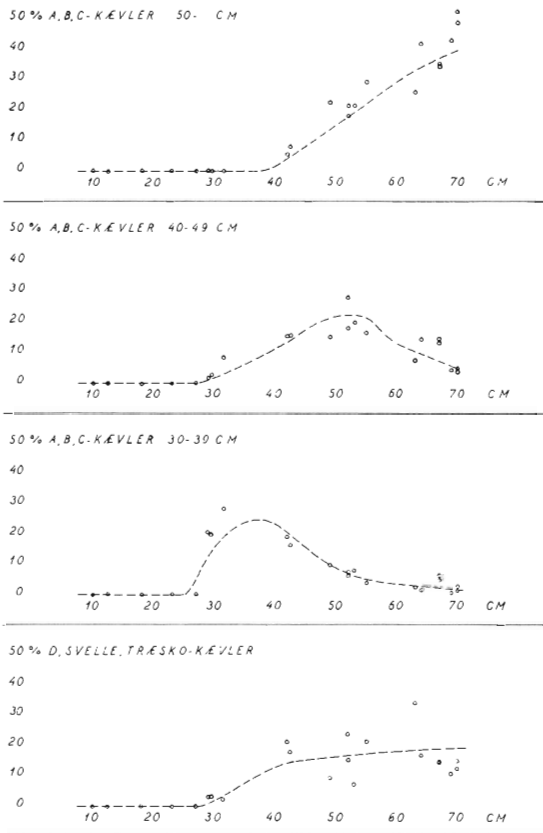


Fig. 3. Enkeltsortimentsforholdene fra distrikter vest for Storebælt sammenstillet med gennemsnitssortimentsforholdet (jfr. fig. 2a).

*Analyse af det gennemsnitlige gruppevisse sortimentsforhold.*

Det er klart, at gennemsnitssortimentsforholdet ligger tæt ved en meget stor del af enkeltsortimentsforholdene og vil kunne bruges som tilnærmelsesværdi for disse. For også at afprøve gennemsnitssortimentsforholdet som sådant, er dette i figur 3 sammenstillet med enkeltsortimentsforholdene fra distrikter vest for Storebælt. Disse enkeltsortimentsforhold indgår ganske vist i totalmaterialet (jfr. figur 2a og 2b) men udgør kun mellem  $\frac{1}{4}$  og  $\frac{1}{3}$  heraf, og man



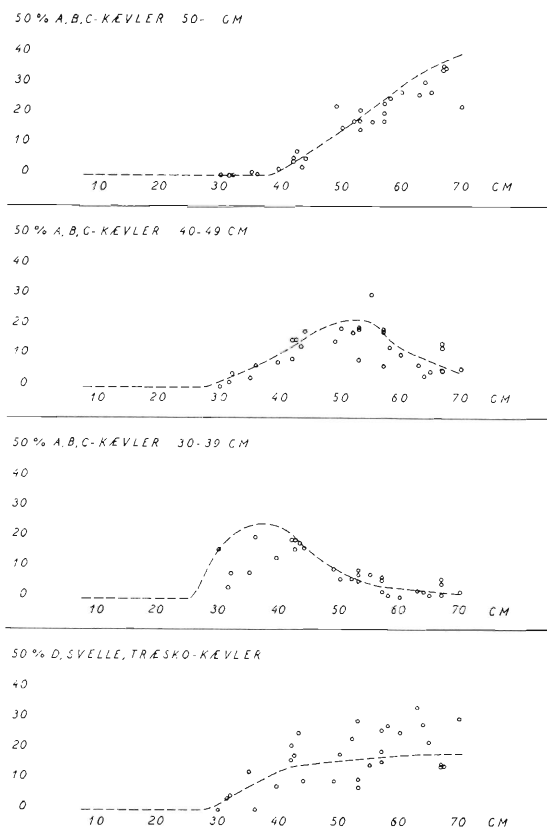


Fig. 4. Enkeltsortimentsforholdene, når disse i den vigtigste gruppe med A, B, C-kævlér er dårligere end gennemsnitssortimentsforholdet, sammenholdt med gennemsnitssortimentsforholdet (jfr. fig. 2a).

ville derfor ikke på forhånd kunne forvente nogen særlig god overensstemmelse i betragtning af den stedvis ikke ubetydelige spredning.

Figur 3 viser imidlertid en overraskende smuk overensstemmelse. Der er kun vist de 4 første sortimentsgrupper. Ved at udjævne alene på grundlag af det spinklere materiale vest for Storebælt ville man få en afvigelse, som kun var på ganske få procent i forhold til totalgennemsnittet,

Tabel 5. Gennemsnitlig

Sortimentsgruppe	Hugstdiameter, cm									
	7,5	10,0	12,5	15,0	17,5	20,0	22,5	25,0	27,5	30,0
A, B, C-kævler $\geq$ 50 cm, % . . . .	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A, B, C-kævler 40-49 cm, % . . . .	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A, B, C-kævler 30-39 cm, % . . . .	0	0	0	0	0	0	0	0	7	1
D, svelle, træskokævler, % . . . . .	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stavkævler, junckerkævler, snitgavn, gulvtræ, kassetræ, % . . . .	0	0	38	60	71	78	82	85	80	6
Vragkævler, klov, knuder, vrag, %	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kemitræ, flæk, fagot, knippel, % .	100	100	62	40	29	22	18	15	13	1
Sum . . . . .	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

men på grund af spredningen i det spinkle materiale ville berettigelsen af en sådan ændring være tvivlsom. Når Storebælt anvendes som skillelinie, afslører materialet således ikke nogen væsentlig landsdelsvis forskel på de gennemsnitlige, gruppevise sortimentsforhold.

Selv om gennemsnitssortimentsforholdet ikke anfægtes alvorligt i ovenstående tilfælde, er det dog en kendsgerning, at man i enkelttilfælde har en betydelig afvigelse, ligesom det heller ikke på forhånd kan afvises, at der kan være afvigelser i gennemsnittet af mindre – naturligt sammenhørende – dele af materialet. En meget vigtig del af disse afvigelser vil herefter blive undersøgt.

Det er klart, at en afvigelse fra gennemsnitssortimentsforholdet i en vilkårlig af grupperne vil modsvares af en afvigelse i modsat retning i en eller flere andre grupper. I figur 4 og 5 er det undersøgt, hvorledes en afvigelse fra gennemsnitssortimentsforholdet i den vigtigste af A-, B-, C-kævlegrupperne influerer på gennemsnittet og spredningen i andre sortimentsgrupper. (Angående sortimentsgruppenumre henvises til side 323).

Hvilken af A-, B-, C-kævlegrupperne der kan betegnes som den vigtigste, må naturligt afhænge af hugstdiameteren. Som vigtigste gruppe med A-, B-, C-kævler er valgt

Oppevis sortimentsforhold.

	35,0	37,5	40,0	42,5	45,0	47,5	50,0	52,5	55,0	57,5	60,0	62,5	65,0	67,5	70,0
0	0	0	2	5	8	12	15	19	22	26	30	33	35	38	40
4	6	9	11	14	18	20	22	22	22	17	13	11	9	7	5
21	24	25	24	20	16	12	9	7	5	4	4	3	3	2	2
5	8	10	13	15	15	16	16	17	17	18	18	19	19	19	19
58	51	45	39	34	31	28	25	22	21	20	20	19	19	18	18
1	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	4	4	4
11	10	10	10	10	10	10	10	10	10	11	11	11	11	12	12
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

gruppe 1, når hugstdiameteren er 55 cm og derover, gruppe 2 når hugstdiameteren er 45–54 cm, og gruppe 3 når hugstdiameteren er 44 cm og derunder. Med den valgte diameterinddeling bliver den vigtigste gruppe den af A-, B-, C-kævlegrupperne, som har de største procenttal i gennemsnitssortimentsforholdet.

Betragter man herefter figur 4, ser man umiddelbart, at den formindskelse af gennemsnittet i den vigtigste gruppe med A-, B-, C-kævler, som udvælgelsen naturligt har medført, og som er af størrelsesordenen 5 %, ikke – eller i hvert fald kun ganske ubetydeligt – har påvirket gennemsnittet af enkeltsortimentsforholdene i de andre A-, B-, C-kævlegrupper. Den del af enkeltsortimentsforholdene som med hensyn til den vigtigste A-, B-, C-kævlegruppe ligger lavere end materialets totalgennemsnit henter altså i gennemsnit ikke noget af den tabte kvalitet tilbage ved en forøget mængde A-, B-, C-kævler i de andre grupper, men tabet må erstattes ved en forøgelse af procenttallene i de ringere sortimentsgrupper. Ser man på gruppe 4 i figur 4, fremgår det umiddelbart ved sammenligning med gruppe 4 i figur 1a, at spredningen på punkterne er blevet reduceret væsentligt, og sammenlignet med totalgennemsnittet (jfr. figur 2a) ser man ligeledes umiddelbart, at delmaterialets gennemsnit

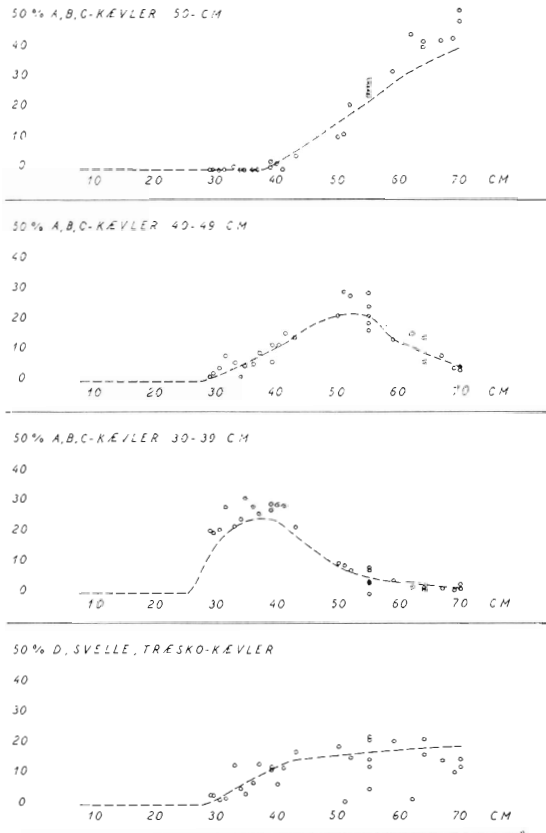


Fig. 5. Enkeltsortimentsforholdene, når disse i den vigtigste gruppe med A, B, C-kævlere er bedre end gennemsnitssortimentsforholdet, sammenholdt med gennemsnitssortimentsforholdet (jfr. fig. 2a).

er hævet med ca. 5 % for hugstdiametre over 40 cm. Under 40 cm hugstdiameter må kompensationen væsentligt søges i gruppe 5 (ikke anført).

På ganske samme måde fremgår det af figur 5, at en udvælgelse af de enkeltsortimentsforhold, som med hensyn til den vigtigste A-, B-, C-kævlegruppe ligger over totalgennemsnittet, ikke bevirker nogen væsentlig ændring af gennemsnittet i de øvrige A-, B-, C-kævlegrupper, men at

den formindskelse af gennemsnitstallene, som må ledsage udvælgelsen, skal findes væsentligst i gruppe 4 og delvis i gruppe 5 (ikke anført). Ligeledes ses det, sammenholdt med gruppe 4 i figur 1a, at spredningen i gruppe 4 er reduceret væsentligt.

Disse analyser må herefter føre til følgende – overraskende enkle konklusion: For den del af enkeltfortimenterforholdene, som med hensyn til den vigtigste A-, B-, C-kævegruppe ligger forskudt over (under) totalgennemsnittet vil bedste tilnærmelse til delmaterialet fås ved at reducere (forøge) gennemsnittet i gruppe 4 (under 40 cm hugstdiameter i gruppe 5) tilsvarende og lade alle andre gruppers gennemsnit være uforandret. I tilgift bliver spredningen i gruppe 4 i begge tilfælde formindsket, hvilket betyder større sikkerhed i angivelsen af D, sveller-, træsko-kævlemængden. Dette analyseresultat – som bedst anskueliggøres ved en sammenligning af gruppe 4 i figur 4 med samme gruppe i figur 5 – er overraskende, fordi man umiddelbart ville have forudset en reaktion i de andre A-, B-, C-kævegrupper på udvælgelsen.

Endelig skal kort berøres et problem, som har speciel interesse ved de mindre hugstdiameter, nemlig dimensionsgrænsen mellem gruppe 5 og 7. Såvidt vides har man oftest på distrikterne tilstræbt en nedre aflægningsgrænse for gruppe 5 på mellem 12 og 15 cm. For større hugstdiameter betyder det kun ganske få procents forskel på gruppe 5 og 7 om den ene eller anden grænse anvendes, anderledes forholder det sig naturligvis for hugstdiameter under ca. 25 cm, hvor de to grupper repræsenterer de eneste alternativer. I figur 6 er gennemsnitssortimentsforholdets gruppe 5 (jfr. fig. 2b, gruppe 5) sammenstillet med beregninger over vedmassens fordeling på prøveflader til dimensionsklasser for tre bevoksningsdiametre – 15, 20 og 25 cm (H. A. HENRIKSEN, l. c.) (de sammenhørende punkter er på skøn forbundet med stiplede linier). Ved beregningen er der alene taget hensyn til vedmassen på 7 cm og derover, svarende til

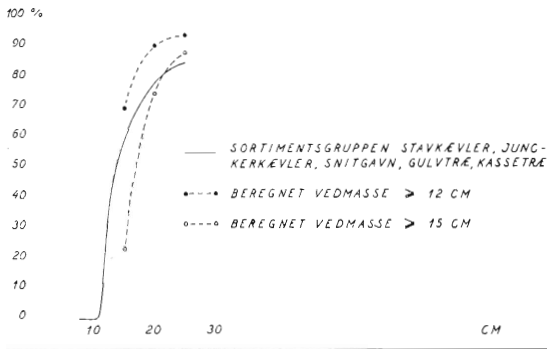


Fig. 6. Sortimentsgruppe 5 sammenstillet med bevoksningsvise beregninger over vedmassens (7 cm og derover) fordeling på prøveflader ved given bevoksningsdiameter (H. A. Henriksen, l.c.).

grundlaget for sortimentsgrupperne, men det har ikke været muligt at inkludere fældningstabet i beregningerne, hvilket dog i givet fald kun ville ændre ubetydeligt på de beregnede tal. Netop fordi prøvefladerne ikke indeholder udkantstræer, skal man være forsigtig med at drage for vidtgående konklusioner af sammenstillingen. Figur 6 viser imidlertid en så god overensstemmelse, som man vel forud kunne forvente, og kun i diameterintervallet 22–25 cm er der en beskedent afvigelse.

#### *Gennemsnitlige videre differentierede sortimentsforhold.*

I tabel 6 er anført en videre inddeling af tabel 5, idet samme metoder, som anvendtes ved beregning af tabel 5, igen er taget i anvendelse.

Tabel 6 må naturligvis betragtes med større varsomhed end tabel 5. Tabellen indeholder utvivlsomt meget rigtigt, men man må i højere grad end i tabel 5 være på vagt over for lokale niveauafvigelser, endvidere må man være opmærksom på, at den absolutte spredning på enkelttagtagelserne – når tabellens procenttal er nået over ca. 3 – ofte er næsten lige så stor pr. sortiment, som det var tilfældet

for den tilsvarende sortimentsgruppe (jfr. figur 1a og 1b) – i visse tilfælde kan den absolutte spredning endog være større.

### Anvendelse af sortimentsforholdene

Vedrørende anvendelse af sortimentsforhold i almindelighed kan der bl.a. henvises til lærebøger i skovbrugsøkonomi. Af danske forfattere giver N. K. HERMANSEN (1964) og A. HOWARD GRØN (1943–44) disse problemer en fyldig behandling.

Der kan dog her være grund til at fremhæve to principielt forskellige måder at betragte sortimentsforholdene på – hvilket man må holde sig for øje, da begge betragtningsmåder hver for sig danner grundlag for vigtige anvendelser af sortimentsforholdene (i det følgende kan der eksempelvis henvises til tabel 5 og tabel 6). Som forudsætning for begge betragtningsmåder tænkes et skovbrugs bevoksninger fordelt til hugstdiameterklasser, således at bevoksninger med samme hugstdiameter udgør én klasse.

Herefter kan sortimentsforholdene for det første betragtes som en klassevis beskrivelse af et samlet skovbrugs sortimentsvise hugstsammensætning for et kortere tidsrum. Et tidsrum kan i denne forbindelse betragtes som kortere, for så vidt der ikke inden for dette er sket væsentlige ændringer i aflægningspraksis. Fremgangsmåden ved denne undersøgelse, og resultaterne som fremgår heraf, baserer sig netop på en sådan betragtningsmåde.

For det andet kan sortimentsforholdene – idet kendskabet til den fremtidige alder/hugstdiametersammenhæng forudsættes – betragtes som en samlet beskrivelse af en vilkårlig af klassernes fremtidige kvalitets- og dimensionsvise hugstsammensætning. Man må i dette tilfælde betragte de i sortimentsforholdene anførte sortimenter som udtryk for bestemte kvaliteter og dimensioner. Der er intet i vejen for, at man også anvender sortimentsforholdene til disse formål, men man må gøre sig klart, at derved indføres et nyt

Tabel 6. Gennemsnitlige vide

Sortiment	Hugstdiameter, cm									
	7,5	10,0	12,5	15,0	17,5	20,0	22,5	25,0	27,5	30,0
A-kævler $\geq 50$ cm, %.....	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A-kævler 40-49 cm, %.....	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A-kævler 30-39 cm, %.....	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
B-kævler $\geq 50$ cm, %.....	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B-kævler 40-49 cm, %.....	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B-kævler 30-39 cm, %.....	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
C-kævler $\geq 50$ cm, %.....	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
C-kævler 40-49 cm, %.....	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
C-kævler 30-39 cm, %.....	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
D-kævler, %.....	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Svelle, træskokævler, %.....	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stavkævler, snitgavn, %.....	0	0	0	0	10	18	26	36	39	3
Junckerk., gulvtræ, kassetræ, %..	0	0	38	60	61	60	56	49	41	3
Vragkævler, knuder, klov, vrag, %	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kemitræ, flæk, fagot, knippel, % .	100	100	62	40	29	22	18	15	13	1
Sum .....	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

usikkerhedsmoment. Dette skyldes vel først og fremmest, at kvaliteter og dimensioner til en vis grad er behandlingsbetingede, samt at hver classes hidtidige behandling ikke foreligger oplyst. Det er naturligtvis umuligt at angive størrelsesordenen for en evt. fremtidig afvigelse, men man må forvente, at det gruppevis sortimentsforhold (tabel 5) er langt mindre påvirkeligt af forskellige behandlinger end det videre differentierede sortimentsforhold (tabel 6).

### Sammendrag

På grundlag af 74 enkelthugster fra året 1965/66 på 19 store private skovdistrikter er der udarbejdet gennemsnitlige sortimentsforhold for bøg (figur 2a, figur 2b, tabel 5 og tabel 6) med indgang for hugstdiameter. Bevoksninjerne, hvori hugsterne er taget, kan betragtes som enlagede (uden undervækst), ensaldrende samt fri for indblanding af fremmede træarter. Bevoksningsboniteterne



fferentierede sortimentsforhold.

	35,0	37,5	40,0	42,5	45,0	47,5	50,0	52,5	55,0	57,5	60,0	62,5	65,0	67,5	70,0
0	0	0	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	9	10	11
1	1	1	1	2	3	3	3	3	4	2	1	1	1	1	1
3	2	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	1	2	4	6	7	9	10	11	13	14	16	18	18
2	3	5	6	7	9	10	12	12	11	8	6	5	4	3	2
3	15	14	11	8	7	6	4	3	2	2	2	1	1	0	0
0	0	0	1	2	2	3	4	5	6	8	9	10	10	10	11
1	2	3	4	5	6	7	7	7	7	7	6	5	4	3	2
5	7	10	12	11	8	6	5	4	3	2	2	2	2	2	2
0	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	3	4	5	6	7
5	7	9	11	13	13	14	14	15	15	16	15	15	14	13	12
25	18	13	8	5	4	3	2	2	2	2	2	2	3	3	4
33	33	32	31	29	27	25	23	20	19	18	18	17	16	15	14
1	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	4	4	4
11	10	10	10	10	10	10	10	10	10	11	11	11	11	12	12
00	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

spreder kun lidt og er i gennemsnit ca. 1,7. Til opgørelse af hugsterne er overalt anvendt fastmassetal 1,10 for kævler, og alle hugster som ikke har haft 7 cm som nedre aflægningsgrænse, er korrigeret hertil. De 74 enkeltsortimentsforhold er vist i figur 1a og 1b, og kun hvor udviklingen i punktsværmene er meget stejl, skønnes det, at en vis usikkerhed på de enkelte hugstdiametre har væsentlig betydning for materialets spredning. I figur 3 afprøves gennemsnits-sortimentsforholdet på den del af materialet som stammer fra distrikter vest for Storebælt, og overensstemmelsen findes som helhed god. Gennem figur 4 og figur 5 påvises det, hvorledes A-, B-, C-kævlegruppernes afvigelse fra gennemsnitssortimentsforholdet kan forklares ved gennemsnitlige afvigelser i modsat retning i D, svelle-, træskokævlegruppen. I figur 6 sammenlignes gennemsnitssortimentsforholdet med målinger fra prøveflader. Endelig diskuteres anvendelsen af sortimentsforholdene.

## Litteratur

Dansk Skovforenings økonomisk-statistiske afdeling (Arbejdsgiverforeningerne for Skovbrug):

Skovning. Præstationer og fortjenester 1965/66.

Bøg og gran, 1966, 16 s.

Dansk Skovforenings økonomisk-statistiske afdeling:

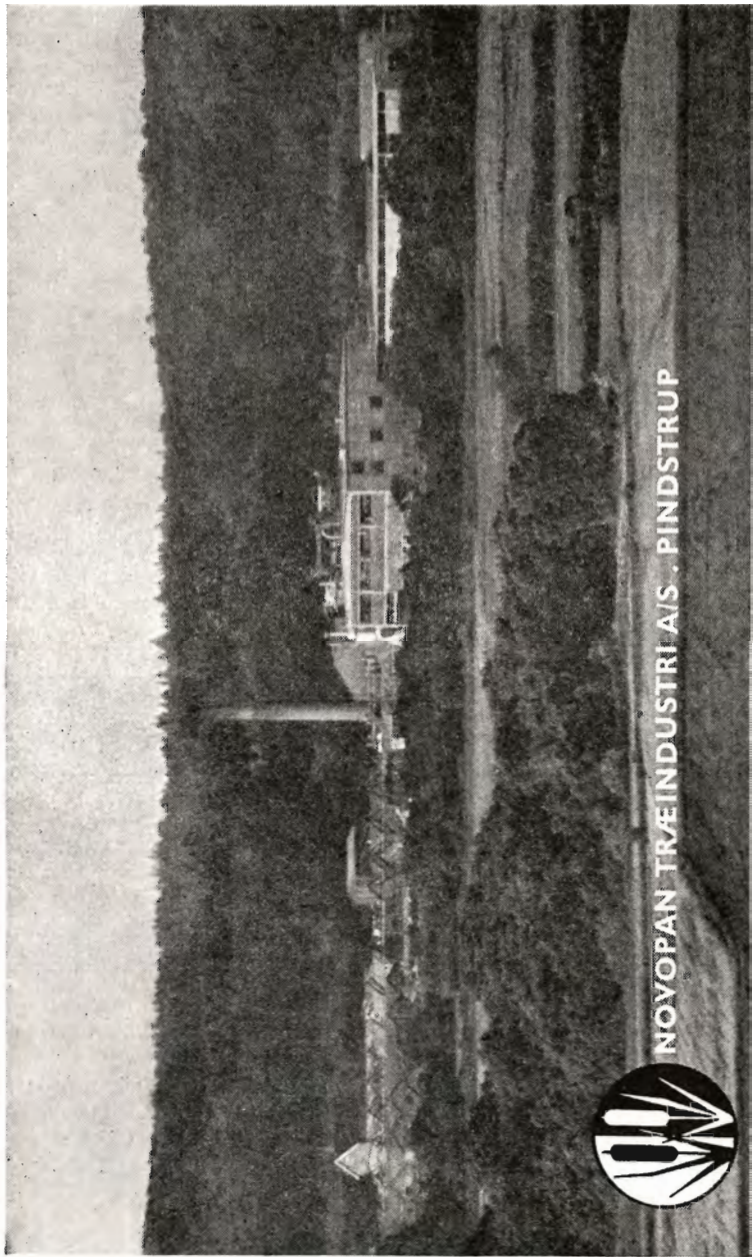
Sortimentsforhold for bøg 1953/54. Regnskabsoversigter for dansk privatskovbrug 1953/54. Beretning nr. 9, 1955, s. 19-25.

GRØN, A. HOWARD: Skovbrugets Driftsøkonomi, bd. I-II, København: Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles Skovbrugsafdeling (Kommission: G. E. C. Gad), 1943-44, 286 s. og 257 s.

HENRIKSEN, H. A.: Dimensionsklassefordeling for bøg, Det Forstlige Forsøgsvæsen i Danmark, bd. XX, 1951, s. 229-270.

HERMANSEN, N. K.: Forelæsninger i skovbrugets driftsøkonomi, bd. I-III, København: Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles Skovbrugsafdeling, 1964, 180 s., 170 s. og 175 s.

Vejledende priser for løvtræ 1965/66. København. Danske Skoves Handelsudvalg, oktober 1965, 7 s.



NOVOPAN TRÆINDUSTRI A/S . PINDSTRUP

# Glamsbjerg Trævarefabrik & Savværk A/s

Telf. 31-150

★

køber bøgetræ og asketræ  
såvel i kævler som i rm

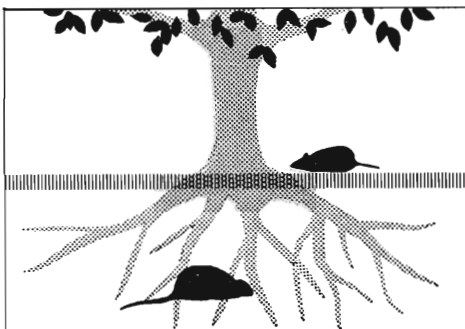


Stol 4103

Bord 4602



**FRITZ HANSENS EFT. A/s**  
Dronningensgade 3, København K



## MUS eller MOSEGRISE

Vi har de mest effektive præparater til udryddelse af disse skadedyr i skoven.

Til mosegrise er Ratin's Tørpræparat både 100% effektivt og praktisk at arbejde med.

Vi har service-afdelinger over hele landet. Henvend Dem til os og få alle oplysninger.

**RATIN's**  
SALGSKONTOR

Tlf. (01) 34 38 80\* - Virginiavej 11 - København F.

## SAMFUNDETS SMÅSKOVSPOLITIK

Af kandidatstipendiat FINN HELLES

I en artikel i dette tidsskrift: »Kan småskove blive til fritidsskove?« siger skovrider E. LAUMANN JØRGENSEN at »tiden er inde til en debat om, hvad der egentlig bør eller kan ske med dele af vort småskovsareal« (1967, s. 382). Som oplæg til en sådan debat fremsættes den idé, at der skal åbnes større muligheder for at bygge fritidshuse i småskovene, og der skitseres et forslag til hvordan ideen kan realiseres. Det er fortjenstfuldt at denne idé stilles til diskussion. I den debat der forhåbentlig kommer i gang kan der måske fremkomme andre forslag til ændringer af samfundets politik over for småskovene. Nærværende lille artikel er tænkt som et bidrag til den efterlyste debat.

### Småskovsdriftens perspektiver.

Skovejeren har et mål med driften af sin egen skov, og samfundet har et mål med driften af landets skove som helhed. For begge kategorier af mål gælder at de er komplekse: de består af et større eller mindre antal delmål. Nogle delmål kan indgå i såvel en skovejers som samfundets målkompleks, dog i reglen med forskellig vægt. På tilsvarende måde kan målet variere fra skovejer til skovejer.

I et målkompleks kan der forekomme delmål som er indbyrdes afhængige, således at nogle modvirker hinanden mens andre er komplementære. Driften af et skovbrug påvirkes af aktiviteten på andre dele af skovejerens eller samfundets interesseområde. Målet med skovbruget – og delmålene – bør derfor ikke opstilles eller ændres på grundlag af isolerede betragtninger.

Nedenfor er vist en liste over delmål som kan forekomme i en skovejers eller et samfunds målsætning for småskovsdriften. Listen gør ikke krav på at være fuldstændig, men den indeholder sikkert de hyppigst forekommende delmål.

<i>Skovejeren</i>	<i>Samfundet</i>
↓ Træ til eget forbrug	— Træ som råstof for træ-industrien
↓ Indtægt (løbende, periodisk)	— Indtægt (skatter)
↓ Beskæftigelsesobjekt	— Værnvirkninger
— Værnvirkninger	↑ Vildtpleje
↑ Jagt	↑ Herlighed (landskabsfunktioner, friluftsfunktioner)
— Herlighed (ejerglæde)	↑ Forskningsobjekter

↑ : fremgang

↓ : tilbagegang

— : uforandret

I listen er det med symboler illustreret i hvilken retning de enkelte delmåls betydning<sup>1)</sup> forventes at udvikle sig fremover. For skovejergruppens vedkommende tager vurderingen sigte på en »gennemsnitsejer« som måske kun få skovejere vil identificere sig med. Og det skal understreges at vurderingen udtrykker min personlige opfattelse af hvordan udviklingen sandsynligvis vil forme sig.

For småskovejeren ser billedet således ud: Træ til eget brug vil få stadig mindre interesse. Ønsket om at hente en indtægt i skoven vil naturligvis bestå, men småskovdriften vil – som skovdriften iøvrigt men med forstærket tendens – blive mere og mere urentabel. Mangel på arbejdskraft vil fortsat være en alvorlig hindring for udførelse af skovarbejde; en løsning af problemet ved hjælp af »flyvende korps« inden for småskovsforeninger og hedeselskab forudsætter nemlig en økonomisk basis som vanskeligt lader

1) D.v.s. målets vægt og/eller målopfyldelsens muligheder.

NY

**COMPANION**

**RYDNINGSSAV**



Den kendte rydningssav er nu kommet i en helt ny model med følgende forbedringer.

den er lettere ca. 15 %

den er hurtigere - 50 %

den er stærkere - 50 %

hvilket bevirker, at omkostningerne nedsættes betydeligt ved:

Busk- og kratrydning, udtynding, opkvistning i gran, fældning af juletræer, græsklipning i kulturer m.m.

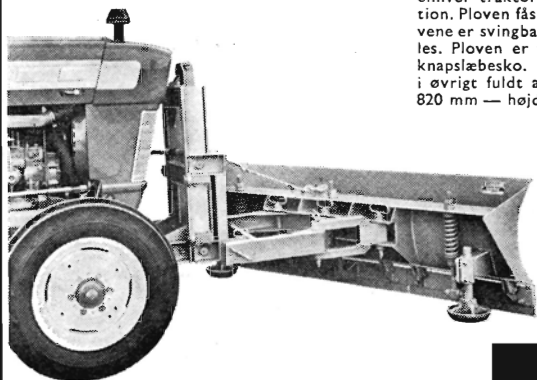
Hvis De skulle ønske at se den nye sav demonstreret på Deres skovpart, kommer vi gerne uden forbindelse.

**Specialbrochure tilsendes gratis.**

**FØRST- OG JAGTHUSET**

GAMMEL KONGEVEJ 119, POST NR. 1850, KØBENHAVN V., TLF. 21 30 30 (KALDE NR. 01)

# TRAKTOR SIDEPLOV



LAIGAARDs traktor sideplov, der hurtigt og let påmonteres enhver traktor, er udført i en robust og helsejset konstruktion. Ploven fås med vendbart eller tredelt fjedrende skær. Plovene er svingbare og kan rydde til højre, venstre eller midtstilles. Ploven er forsynet med 2 stk. kokillestøbte, indstillelige knapslæbesko. Rammen leveres med komplette beslag og er i øvrigt fuldt anvendelig til fejmaskine m. m. Rømmebredde: 820 mm — højde: 650 mm.

**50 års erfaring i  
fremstilling af sneplove**

**LAIGAARD \***

FABRIK FOR VEJMASKINER

Helsingforsgade 6, Århus N. Tlf. (06) 162444

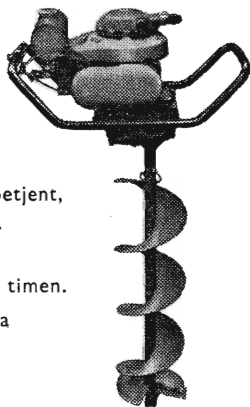
Repræsentant for Sjælland:

J. AXEL PEDERSEN . Tlf. (01) 30 26 40

Roskildevej 47 . København Valby

# JORDBOR

**Sparer  
mange  
arbejds-  
timer**



1- og 2 mands betjent,  
med ILO-motor.

Kapacitet:  
150-200 huller i timen.

Borediameter fra  
80-450 mm.

Plantefræser  
300 og 400 mm.

**SC** AASUM  
PR. AGEDRUP  
OD. (09) 136200\*

## HILLERØD GUMMIVOGNFABRIK

Falkevej 26, Ullerød, Hillerød.

Alle typer 2 og 4 hjulede  
Gummivogne fremstilles med  
og uden hydr. tip. Læsehøj-  
de fra ca. 45-50 cm. Også  
kævlévogne med hydr. løft  
fremstilles, indhent tilbud.

*Bøge-, Ege-, Aske-, Birke-  
og Grankævler købes.*

**A/s KAGERUP  
TRÆVAREFABRIK**

Kagerup

Telefon: Helsingø 9



sig etablere i fuldt omfang. Betydningen af småskovenes værnvirkninger forøges næppe, og det samme må gælde for det vægtige, men uhåndgribelige mål: ejerglæde. Udlejning af jagtterræn kan indbringe stigende beløb.

For samfundet ligger der følgende perspektiver i småskovdriften: Småskovenes bidrag til træindustriens forsyning med råstof vil ikke motivere forøget hensyntagen til småskovbrugets problemer, og det samme kan siges om den skatteindtægt der hidrører fra småskovene. Man kan vanskeligt forestille sig en situation hvor småskovene har samfundsmæssig interesse som beskæftigelsesobjekter. Værnvirkningernes betydning vil næppe tage til. Derimod må samfundet tillægge den beskyttelse småskovene kan yde vildtet en stigende værdi. Det samme gælder småskovenes herlighedsfunktioner og de objekter for naturvidenskabelig forskning som disse skove rummer.

#### E. LAUMANN JØRGENSEN's forslag.

I denne situation siger E. LAUMANN JØRGENSEN: Mange skove står i fare for at blive misrøgtet fordi den »klassiske« småskovejer ikke har mulighed for at realisere en målsætning som indebærer en forstligt forsvarlig drift. Samfundet kan imidlertid lægge en redningsplanke ud. I erkendelse af den voksende betydning samfundet må tillægge herlighedsfunktionen, bør fortolkningen af skovlovens § 6 ændres derhen, at der åbnes større mulighed for at bygge fritidshuse i småskovene. Derved bliver disse skove handelsobjekter med købere blandt pengestærke byfolk. Ved passende indgreb i dispositionsretten sikrer samfundet at de nye, økonomisk uafhængige ejere driver skovene »hensigtsmæssigt«. Der slås to fluer med eet smæk: småskovenes produktionskapacitet forbliver nogenlunde intakt, og en masse byfamilier får mulighed for at opholde sig i naturen uden at denne skæmmes derved.

Såfremt den af E. LAUMANN JØRGENSEN antydede målsætning accepteres, må der tages stilling til det foreslåede mid-

del. Denne stillingtagen tilkommer politiske instanser, men visse forhold kan belyses objektivt:

Forslaget indebærer en sådan omlægning af den hidtidige fortolkningspraksis at en ændring af skovlovens § 6 må blive nødvendig.

Nogle af de betingelser for en dispensation fra skovlovens § 6 der er indeholdt i de foreslåede »standardbestemmelser«, kan kommenteres: Skovloven hjemler ikke et krav om at der skal opretholdes en bestemt løvtræandel. Tvungent medlemskab af en småskovforening eller af hedeselskabet strider mod et bærende princip i disse institutioners hidtidige virke. Småskovens fortsatte status som fredskove diskuteres i nærværende artikels sidste afsnit.

E. LAUMANN JØRGENSEN sigter tilsyneladende på den gruppe private skovejendomme som har et areal på 5-50 ha. Ifølge den nye skovstatistik (*Danmarks Statistik* 1967, tabel 28) findes der i denne gruppe 5.516 skovejendomme med et samlet areal på 66.282 ha. Hvis vi *antager* at halvdelen af disse ejendomme i givet fald skifter ejere – d.v.s. købes af byboere uden erhvervsmæssigt sigte – og at hver af de nye ejerfamilier har 4 medlemmer, så vil det foreslåede middel redde 35.000 ha småskov, gøre 10.000 bymennesker lykkelige, og betyde en forbedret økonomi i 2.500 landbrug. Midlets effekt kan bedre vurderes ved hjælp af relative tal: 1/3 af småskovsarealet sikres en »effektiv pasning«, 1/2 % af de fritidshuse der formentlig findes ved år 2000 vil være gemt i skovene, og 1/5 % af Danmarks indbyggere bringes i kontakt med naturen. – Der må gøres opmærksom på endnu to forhold: De familier der føres ud i naturen, er dem der fra et sundhedsmæssigt synspunkt har mindst behov derfor. Og midlet indebærer en risiko for at der i småskovene foretages investeringer som er samfundsøkonomisk inoptimale.

E. LAUMANN JØRGENSEN's tanke om at give større adgang til at bygge fritidshuse i småskovene, er jeg i princippet enig i. Men som det måske er fremgået finder jeg ikke det

konkrete forslag særlig godt. Forslaget hviler på en acceptering af skovlovens målsætning. Denne består af to delmål: sikring af træproduktionen, og hensyntagen til skovens immaterielle nyttevirkninger. Navnlig i småskovene er disse delmål i konflikt med hinanden: produktionen af immaterielle goder kan ikke udvides særlig meget hvis træproduktionen skal bevares næsten intakt. Dette forklarer hvorfor E. LAUMANN JØRGENSEN må foreslå et middel med så ringe effekt. Efter min mening må skovlovens målsætning inddrages i debatten.

### Skovlovens målsætning.

Som bekendt indeholder skovloven ikke nogen formålsparagraf, men oplysninger om dens sigte kan hentes i dens tilblivelseshistorie.

Baggrunden for nedsættelsen af skovlovkommissionen i 1920 var et almindeligt – og, som det skulle vise sig, ukorrekt – indtryk af at de private skove som helhed havde lidt væsentlig skade ved forcerede hugster under verdenskrigen (KINCH 1943, s. 37). Impulsen til lovgivningsarbejdet var altså ligesom i 1805 et ønske om at værne de private skove mod ødelæggelse. Under lovforslagets behandling i rigsdagen udtryktes et stærkt ønske om at skovene skulle bevares ikke blot 'af hensyn til landets forsyning med gavntræ og brænde, men også . . . af hensyn til landskabet og befolkningens adgang til rekreation og hvile, af klimatiske grunde og af hensyn til læforholdene' (Ibid. s. 40). Det var lovkommissionens ønske at den nye lov skulle bygge på det *fredskovsprincip* som forordningen af 1805 havde indført (*Betænkning* 1929, s. 14), og det blev da også i nogen grad tilfældet.

Det skovareal der var tilbage i 1805 mente samfundet at have brug for til produktion af træ. Dets beståen skulle derfor sikres, og skovene skulle værnes mod vanrøgt. Skovens produktionskapacitet var ringe i forhold til behovet for træ; og importmulighederne var begrænsede, dels som

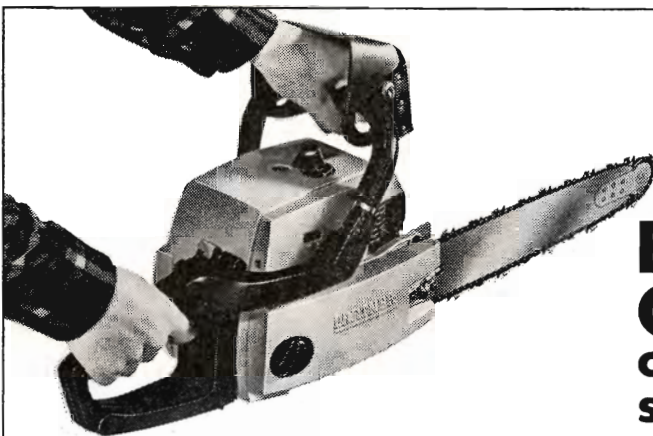
følge af de urolige forhold i Europa og dels fordi det mest nødvendige sortiment – brænde – kun kunne bære små transportomkostninger. Derfor må fredskovsforordningen af 1805 erklæres for samfundsmæssigt velbegrunder. I 1935 var behovet for træ større end i 1805, men skovens produktionskapacitet var også vokset, og det var blevet lettere at supplere den hjemlige produktion ved import af træ. Imidlertid var der tilsyneladende ingen som drog betragtningen af den restriktive skovpolitik i tvivl.

Siden 1805 har muligheden for at konvertere skovareal til anden anvendelse været uhyre lille, og en så ubetinget beskyttelsespolitik er ifølge TOLSTRUP (1957, s. 500 ff.) ikke i overensstemmelse med det oprindelige fredskovsprincip. Dette tog kun sigte på at værne det skovareal som samfundet fandt nødvendigt til produktion af træ. Det oprindelige fredskovsprincip forudsatte altså en *vurdering* af beskyttelsens hensigtsmæssighed, og det var udelukkende rettet mod skovens funktion som vedproducent. Samfundet tilstræber næsten kritikløst en udvidelse af fredskovsarealet: tilladelse til at ophæve landbrugspligt mod at det pågældende areal tilplantes og behæftes med fredskovspligt, bygger ikke på en vurdering af om det er hensigtsmæssigt for samfundet at sikre arealet til skovdrift. Fredskovsprincippet har altså – som naturligt er – vist sig at være et labilt begreb, men den drejning det har været udsat for er foregået i blinde.

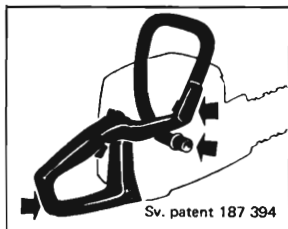
Skovlovens målsætning kan udtrykkes i følgende vage vendinger: Skovens produktionskapacitet skal bevares, men de skal også i et vist omfang kunne løse opgaver af immateriel natur.

### Mål og midler i småskovspolitikken.

Det er ovenfor vist at den del af samfundets skovpolitik der kommer til udtryk i skovloven, ikke har noget klart og velovervejede sigte. Det er et selvfølgeligt, men kun i sjældne tilfælde opfyldt krav, at skovpolitikken bygger på en grun-



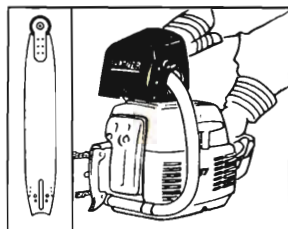
## ET BEDRE GREB om sikkerheden



Sv. patent 187 394

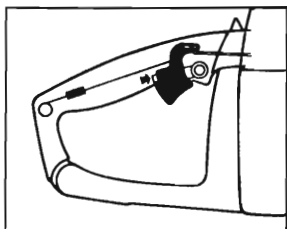
### AFVIBRERET HÅNDTAG

Det er ikke blot motorens egne vibrationer, som man behøver beskyttelse imod. Kæden og savens anvendingsmåde giver også anledning til slag og vibrationer. På Partner R 17 er forreste og bageste håndtag bygget sammen og kun monteret med motorkroppen gennem vibrationsdæmpende gummi-elementer. Dette giver total beskyttelse mod skadelige vibrationer.



### PARERBESKYTTER OG SVÆRD MED LILLE SPIDSRADIE

Partner's parerbeskytter (patentanmeldt) hindrer effektivt Deres hånd mod at glide mod savkæden ved »kickback« (tilbageslag). Beskytteren er af hårdgummi og har på indersiden en rem, som bevirker, at den fikseres i alle stillingerne når hånden griber rundt om håndtagsbøjlen. På grund af Partner sværdets lille spidsradie formindres også risikoen betydeligt for »kickback«. Dette skyldes, at kun skæretændernes yttre og bagkant ligger an mod træet rundt om sværdspiden.



### AFSPÆRRING MOD UØNSKET GASGIVNING

Partner R 17 har beskyttelse mod uønsket gasgivning. Afspærringen sidder indbygget i selve gasregulatoren og gør ikke manøvreringen af denne vanskeligere. Professionelle skovarbejdere har været med til at udforme såvel selve afspærringsanordningen som det nye bageste håndtag, der vil passe enten De arbejder med tykke handsker eller uden.

# PARTNER R17

#### Forhandlere:

#### JYLLAND

Per Jørgensen, Kongensgade 2, Nørresundby. Tlf. (08) 17 27 33.  
Smedegades Motorværksted, Ringkøbing. Tlf. (07) 32 09 92.  
Randers Værktøjsmagasin, Randers. Tlf. (06) 42 17 77.  
Horsens Værktøjsmagasin, Hede Nielsensvej 2, Horsens. Tlf. (05) 62 62 11.  
Mikkels Autoværksted, Nr. Torv 2, Vejle. Tlf. (05) 81 12 12.  
Fa. Lorentz Hansen jun., Åbenrå. Tlf. (046) 2 21 38.

#### FYN

A/S Harald Nyborg, Odense. Tlf. (09) 12 12 49.

#### LOLLAND & FALSTER

Fa. R. Jessens Eftf., Nyk. Falster. Tlf. (03) 85 00 11.

#### BORNHOLM

ScooterCentralen, Vimmelskaftet 26, Rønne. Tlf. 21 76.

#### SJÆLLAND

Fa. Jørgen Augsborg, Køge. Tlf. (03) 65 25 00.

Fa. L. Ulrich's Isenkramforretning, Slagelse. Tlf. (03) 52 00 01.

Vepa v/Johns.V. Larsen, Toksværd pr. Holme-Olstrup. Tlf. (03) 74 72 82.  
Mekaniker Palle Jespersen, Driv-såvej, Jyderup. Tlf. (03) 47 64 01.  
A. M. Bjørns Eftf., Algade 50, Holbæk. Tlf. (03) 43 21 00.  
Mekaniker Kaj Nielsen, Gadevang, Hillerød. Tlf. (03) 26 69 62.  
Fa. Johs. Fog, Hovedgaden 45, Lyngby. Tlf. (01) 87 10 01.

#### KØBENHAVN

Forst & Jagt huset, Gl. Kongevej 119, V. Tlf. (01) 21 30 30.  
Carl I. Boeck A/S, Vejlesvinget 5, Brøndby Strand. Tlf. (01) 73 32 00.



●● Raket 60/75 — savene for hårdt skovarbejde har nu holdt sit indtog i Danmark. Raket 60/75 er afprøvet af Jonsereds og godkendt af tusinder af kritiske skovarbejdere. Forlang brochure og demonstration. ●●

Raket 60/75 afgrener på en helt ny måde ● Raket 60/75 hviler fint på stammen ● Vibrationerne er nedbragt til et minimum ● Raket 60/75 er meget lydsvag, hurtig, råstærk... og frem for alt pålidelig ● Raket 60/75 er savene.

— køb svensk kvalitet fra EFTA

Aut. forhandlere:

**Børge Pedersen** Jernbanegade 16  
9000 Aalborg . Tlf. (08) 13 40 29  
**Jørgen Rasmussen**  
7490 Avlum . Tlf. (07) 47 23 55  
**E. Eitved** . Esbjergvej 20  
6000 Kolding . Tlf. (05) 52 28 55  
**Bent K. Petersen** . 6120 Tørring  
pr. Hammelev . Tlf. (045) 772 56  
**Andreas Petersen**  
5793 Højby, Fyn . Tlf. (09-97 65 11)  
260 . Efter autom. (09) 95 82 60  
**Arnold Larsen** . Flintinge  
4891 Toreby L. Tlf. (03-869) 126

**Holger Møller** . Frederiksberg  
4180 Sorø . Tlf. (03) 63 11 51  
**Jan Skovly Hansen**  
Løngangsgade 73 . 3400 Hillerød  
Tlf. (03) 26 51 51  
**Sv. E. Larsen**  
Isefjordsvej 4 . 4500 Nykøbing Sj.  
Tlf. (03-415) 1086  
**Eigil Johansen** . Torvegade 34  
4640 Fakse . Tlf. (03-715) 465  
**Svend Low** . Bækken  
3720 Almindingen pr. Åkirkeby,  
Bornholm . Tlf. (03 974) 643



dig *analyse* af hvilke samfundsmæssige opgaver skovene kan løse, og hvorledes samfundet kan sørge for at disse opgaver virkelig bliver løst. Der bør altså foreligge en liste over mulige delmål og tilsvarende, mulige midler. I en beslutningsproces kombineres derpå delmål og midler, og de nedfældes i en skovlov.

Det er et meget stort arbejde at gennemføre en sådan analyse: Samtlige realisable delmål skal opregnes og der skal gøres rede for deres eventuelle korrelation. Desuden skal alle anvendelige midler og deres sandsynlige effekt anføres. Det skal fremhæves at det principielt er muligt at gøre analysen objektiv. I det følgende skitseres hvordan en analyse af mål og midler i småskovspolitikken kan foretages.

En – måske ufuldstændig – liste over samfundsmæssige delmål for småskovbruget er opstillet på side 340. I enhver skov vil materielle delmål (træ som råstof for træindustrien; indtægt) være i konflikt med samtidige, immaterielle delmål (værnvirkning; vildtpleje; herlighed; forskningsobjekt). Alt andet lige vokser konflikten med aftagende skovstørrelse, og som tidligere nævnt er det i småskovene vanskeligt at forene de to grupper af delmål. Hertil kommer at navnlig i småskovene kan immaterielle delmål modarbejde hinanden. Som følge af disse forhold fordeles ved analysen samtlige småskove i landet til 3 grupper<sup>2)</sup>:

1. Skove der kan løse materielle opgaver i et omfang, som gør det rimeligt for samfundet kun at tage meget små hensyn til potentielle opgaver af immateriel art. På denne gruppe passer det nuværende fredskovsprincip, idet skovenes primære og stærkt dominerende samfundsmæssige mål er at producere træ<sup>3)</sup>. Det kan

2) Professor F. Tolstrup var inde på samme spor i et foredrag i Danske forstkandidaters Forening i 1957 (*Tolstrup*, op.cit., s. 500 ff.).

3) Forudsat at produktionsfunktionen tildeles forrang over for indtægts- og beskæftigelsesfunktionen. De tre funktioner er iøvrigt til en vis grad komplementære.

blive nødvendigt at skærpe skovlovens midler<sup>4</sup>). Og det kan vise sig hensigtsmæssigt at udvide brugen af allerede anvendte driftsunderstøttende midler (f.eks. bidraget til aflønning af småskovsforeningernes konsulenter) og at tage nye driftsunderstøttende midler i brug (f.eks. sikring af tilstrækkelig arbejdskraft, og kompensation for forskellen mellem den samfundsoekonomisk og den driftsøkonomisk »rigtige« investering).

2. Skove som vel kan løse materielle opgaver, men hvis kapacitet af immateriel art må tillægges større vægt fra et samfundsmæssigt synspunkt. Over for disse skove er fredskovspligten i skovlovens forstand ikke begrundet. Det er naturligere at etablere de nødvendige bånd på skovdriften ad andre veje. Hvis der f.eks. er tale om at samfundet lægger den overvejende vægt på en skovs landskabsfunktioner kan disse bevares og fremmes ved hjælp af naturfredningslovgivning.
3. Skove der ikke kan løse samfundsmæssige opgaver af et sådant omfang at det motiverer indgreb i ejernes dispositionsret.

---

4) Produktionskapaciteten i landets skove er ikke blevet forringet i det tidsrum loven har været gældende, og loven virker altså efter sin hensigt. Æren herfor er imidlertid ikke lovens alene. Det centrale begreb »god skovdrift« er normalt blevet administreret således, at der er taget vidtgående hensyn til privatøkonomiske interesser. Denne politik er muliggjort af at der siden 1805 har udviklet sig en fra et forstligt synspunkt positiv indstilling hos skovejterne. Hvis der nemlig – som det er sket i enkelte tilfælde – opstår væsentlige divergenser mellem samfundets og skovejterens syn på skovdriften, kan ejeren faktisk misrøgte sin skov uden at tilsynet har mulighed for at gribe effektivt ind. På grund af udviklingen i skovbrugets økonomi må man befrygte at antallet af konflikter mellem samfund og skovejter (måske især småskovejter) vil vokse fremover.



Ved analysen må småskovene ikke betragtes isoleret – deres opgaver vil afhænge af hvilken rolle man tildeler dem i forhold til de andre skove og i jordanvendelsespolitikken i øvrigt.

Den del af beslutningsprocessen der følger efter analysen, er ikke i samme grad styret af objektive overvejelser, men det er rimeligt at forvente at størrelsesforholdet mellem de tre grupper vil øve en stor indflydelse. Med min opfattelse af hvilke samfundsmæssige perspektiver der ligger i småskovdriften (side 341) må jeg nå til, at gruppe 1 bliver meget lille. Konsekvensen er at *fredskovsprincippet i skovlovens forstand ikke bør gøres gældende over for småskovene*. Der er to veje ud af denne situation:

1. Småskovene fritages fra skovloven, og deres videre skæbne afgøres på basis af størrelsesforholdet mellem grupperne 2 og 3. Hvis grupperne er nogenlunde lige store må de henholdsvis pålægges forskellige servitutter, og fritages for ethvert bånd på driften. Er forholdet derimod meget skævt kan man lade hensynet til den dominerende gruppe bestemme en politik som er fælles for alle småskovene.
2. Det fredskovsprincip skovloven bygger på ændres således, at det lægger mere vægt på skovens immaterielle funktioner. Samtlige landets fredskove indrages altså i diskussionen.

Valget mellem de to muligheder bør hvile på meget grundige overvejelser. Tendenser i tiden synes at tale for mulighed nummer 2:

Det underordnede delmål i skovloven – skovens produktion af immaterielle goder – tildrager sig stadig større opmærksomhed. I såvel det offentlige som det private skovbrug er der gennem en årrække taget stigende hensyn til skovens funktion som rekreativt område, og skovloven har hidtil vist sig smidig nok til at tillade en sådan udvikling. Men hvis denne funktion ønskes tillagt en virkelig vægt

kommer man næppe uden om at ændre skovloven. E. LAUMANN JØRGENSEN's forslag viser netop at mulighederne er begrænsede såfremt skovloven skal respekteres. En drejning af skovpolitikken til fordel for skovenes immaterielle funktioner må imidlertid bygge på en vurdering af i hvor høj grad samfundets behov for de materielle funktioner er aftaget. Men andre ord: også skovene over 50 ha må gøres til genstand for en analyse. Måske kan også nogle af disse skove blive til fritidsskove.

#### LITTERATURLISTE

- BETÆNKNING afgivet af den af Landbrugsministeriet nedsatte Skovlovskommission. København 1929. 335 s.
- DANMARKS STATISTIK: Skove og plantager 1965. Statistiske meddelelser 1967: 10. København 1967. 83 s.
- FORORDNING af 27.9.1805 om Skovenes Udskiftning, Vedligeholdelse og Fredning i Kongeriget Danmark.
- JØRGENSEN, E. LAUMANN: Kan småskove blive til fritidsskove? Dansk Skovforenings Tidsskrift 52 (1967): 381-387.
- KINCH, S.: Skovene under den nye Skovlov. Ibid. 28 (1943) : 37-58.
- LOV nr. 164 af 11.5.1935 om skove.
- TOLSTRUP, F.: Er fredskovstanken forældet? Dansk Skovforenings Tidsskrift. 42 (1957): 495-504.

Var **De ikke** til redskabsdemonstrationen den 26. september?

**det var synd!**

Vi ville gerne have vist og fortalt Dem lidt om fremtidens planteskole drift, hvor vi på 1 - 2 år frembringer store, sunde planter med et godt rodnet. Planter, der er klare til udplantning i skoven, uden stagnation.



Har **De** lyst til at vide mere om dette og eventuelt prøve

Hasselfors Bruks gødede spagnum og  
Usko - plastvæksthuset

da skriv eller ring venligst til os.

**Guldbæk Jørgensen**

Svalhøj . 3790 Hasle . Tlf. (03-964) 157.

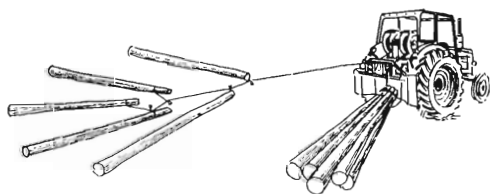


## FULDT PROGRAM

DLAM forpligter sig til altid at have fuldt program af tidssvarende, gennemprøvede og effektive landbrugsmaskiner, så at behovet kan dækkes for ethvert landbrug af enhver størrelse og driftsform

# „IGLAND” SKOVSPIL

med stor trækraft og stor wirehastighe



Forlang demonstration af DLAM's specialprogram i Deres eget skovdistrikt. Nærmere aftale herom kan fås ved henvendelse til hovedkontoret i Ullerslev.

„Igländ” skovspil fra Norges største specialfabrik - er nu med på DLAM's mekaniseringsprogram for skovbruget.

„Igländ”, som er bagmonteret, leveres til priser fra kr. 4.300,- og fås som 1-, 2- eller 4-tromlet spil med wirehastigheder fra 1 m til 1,8 m pr. sekund. Trækraften går helt op til 4 tons pr. tromle.

Indsend kuponen i dag - og få alle oplysninger om „Igländ” skovspil og DLAM's øvrige skovbrugsudstyr.

NAVN \_\_\_\_\_

STILLING \_\_\_\_\_

ADR. \_\_\_\_\_

TLF. \_\_\_\_\_

# DLAM



Afdeling for skovudstyr  
Hovedkontor: 5540 Ullerslev F  
Telefon (09) 35 10

## service

DLAM's landsdækkende salgs- og servicevirksomhed råder over fuldt udyggede reservedelslagre, moderne værksteder og veludstyrede værkstedsvogne. Specialuddannede teknikere og monterer sikrer kunden effektiv og hurtig service

## LITTERATUR

*Produksjon av Skogplanter.* Udg. af Det norske Skogselskap. Oslo 1968. 199 s. ill. Pris 40 n. kr. + porto.

Norge har gennem de senere år haft en ret omfattende artikel-litteratur om planteskoler og udgiver endog en årlig publikation om planteskole drift (Årsskrift for norske Skogplanteskoler).

Nu er der kommet en norsk lærebog om »Produksjon av Skogplanter«. Den er udgivet under redaktion af ARNE RUSTEN, som er planteskolekonsulent, og LEIF LANDMARK med en stab af medarbejdere.

Bogen tager væsentligt sigte på at dække konventionel planteskole drift. I emnevalg og omfang er bogen beregnet for praktikerne og enkelte af artiklerne er egnet til undervisning.

Bogen omfatter følgende kapitler: Valg af areal, Bygninger, Vandingsanlæg, Jord – jordstruktur – jordbearbejdning, Mineralernæring og gødskning, Frø- og frøbehandling, Såning og pasning af frøbede på friland, Prikling og rodbeskæring, Optagning og sortering, Lagring og emballering, Ukrudt og ukrudtskontrol, Svampesygdomme, Skadedyr, Klimaskader, Dyrkning i plasthus og potter, Brug af planteværnsudstyr, Kontorhold og statistik, Regnskab og omkostningsanalyse.

Det vil ses, at bogen omfatter alle de vigtigste emner man kan vente at finde behandlet i en bog af denne art.

Bogen er forsynet med talrige instruktive tegninger og fotografiske gengivelser, og hvert kapitel slutter med litteraturliste.

Bogen koster n. kr. 40,- + porto og kan bestilles hos Det norske Skogselskap, Möllergt. 16. Oslo I.

P. H.



SIDEN 1896

# HJORTSØS PLANTESKOLE

SVEBØLLE

Telf. Viskinge 20\* & 40

*Skov-, læ-, og hækplanter*

*Forlang prislister*

*Planteskolen er tilsluttet Herkomstkontrollen  
med skovfrø og -planter.*



**Alle arter  
skovplanter**

i prima kvalitet

*Forlang venligst tilbud!*

Tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og planter.

**Geisler-Nielsen PLANTESKOLE**

LØSNING . TELF. 101

Vi er Købere til

## Asketræ

i Kævler samt Snitgavn, ret og rundt,  
frit for Knaster og Overgrøninger,  
ikke under 16 cm. Top og i Læng-  
der 800 - 900 - 1200 og 1400 m/m  
Betaling kontant.

**Trævarefabrikken »Skovhastруп«**  
HVALSØ — Telf. Hvalsø 33

## E. Graven's Planteskole

Hansted pr. Horsens

Tlf. Hansted 46

*Skov-, Læ- og Hækplanter samt  
Planter til Vildtremiser*

Planteskolen er tilsluttet Herkomstkontrollen  
med Skovfrø- og planter

Reserveret

*Danplanex*

PLANTESKOLER A/S

RØDEKRO

TELEFON 62933\*

DANMARK

## Skovplanter

i bedste provenienser  
prima kvaliteter  
et righoldigt sortiment  
store og små partier.

Skovfrøet leveres af Statsskovenes Planteavlstation. Planteskolerne og salgskontoret er tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter. Vi giver Dem gerne et tilbud på Deres forbrug skriftligt eller ved besøg.

**Hyllinge Savværk A/s**

(03) 744 Hyllinge 64\*

**Kævler** *i alle træsorter købes*

**Thorvald Pedersen, Odense A/s TELEFON 123288**



Vi har  
de helt rigtige leverandører  
i ind- og udland  
og kan derfor skaffe Dem  
**det bedste værktøj**  
og  
**de rigtige redskaber**

Specialværktøj og redskaber  
efter opgave

Indhent tilbud ved større leverancer

Skovværktøj i over 25 år  
og stadigvæk:

- først med det sidste!

**BROGADE 5-7 . KØGE**

Telefon (03) 652500

**AEROLIT**  
DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF